

การออกแบบกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาพฤติกรรมรังแก
ของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดสตูล
Designing Activities to Address Bullying Behavior Problems
of Primary School Students in a Private School in Satun Province

¹จิราพร สุขศรี และ ²วันพิชิต ศรีสุข

¹Jiraporn Suksri and ²Wanpichit Srisuk

¹²มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ประเทศไทย

¹²Prince of Songkla University, Thailand

²Corresponding Author's E-mail: s_wanpichit@hotmail.com

Received February 16, 2024; Revised May 17, 2024; Accepted June 5, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาพฤติกรรมการรังแกและเพื่อออกแบบกิจกรรมการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดสตูล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูฝ่ายกิจการนักเรียน ครูผู้สอน นักเรียนที่มีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่น นักเรียนที่ถูกรังแก ผู้ปกครอง และนักจิตวิทยาคลินิก รวมทั้งสิ้น 31 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาการรังแกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่พบบ่อยที่สุดคือการล้อเลียนปมด้อย การมีความคิดว่าเมื่อถูกแกล้งแล้วต้องเอาคืน และการถูกเพื่อนกีดกันออกจากกลุ่ม 2) การออกแบบกิจกรรมแก้ไขปัญหาวุฒิกรรมการรังแก ประกอบด้วย (1) การสร้างบทบาทสมมติ โดยกำหนดเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงในประเภทต่างๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์และสร้างความเข้าใจกัน (2) กิจกรรมปรับทัศนคติ เพื่อเสริมความมั่นใจในการกล้าตัดสินใจ และเข้าใจตนเอง (3) กิจกรรมโฮมรูมเพื่อให้ครูได้สื่อสารและรับรู้ปัญหาของนักเรียน และ (4) กิจกรรมเรียนรู้นอกหลักสูตร เช่น กีฬา ร้องเพลง ดนตรี เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างความสามัคคี

คำสำคัญ: พฤติกรรมการรังแก, ผู้รังแก, ผู้ถูกรังแก, การแก้ไขปัญหาพฤติกรรม

Abstract

This research is a qualitative study aims to analyze the problem conditions of bullying behavior and to design intervention activities to address bullying behavior among elementary school students at a private school in Satun province. In-depth interviews and group discussions are utilized in this study. The main informants include school administrators, student affairs teachers, subject teachers, students exhibiting bullying behavior, bullied students, parents, and clinical psychologists, totaling 31 individuals.

The research findings indicate that: 1) The most common forms of bullying behavior among elementary school students were teasing about physical appearance, the belief in retaliation after being bullied, and ostracism from peer groups. 2) The intervention activities for addressing bullying behavior include (1) creating hypothetical scenarios depicting various types of violence to analyze and foster mutual understanding, (2) attitude adjustment activities to bolster self-confidence and self-awareness, (3) home room activities to facilitate teacher-student communication and awareness of student issues, and (4) extracurricular learning activities such as sports, singing, and music to promote camaraderie.

Keywords: Bullying Behavior, Bullies, Bullied People, Behavioral Problem Solving

บทนำ

สังคมในปัจจุบันให้ความสนใจในเรื่องการรังแกและความรุนแรงในโรงเรียนมากขึ้น มีการสำรวจปัญหาการรังแกในโรงเรียนพบว่า ในปี 2017 จากการสำรวจสถานการณ์เกี่ยวกับสุขภาพจิตเด็กในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขององค์การอนามัยโลกในปี 2017 ถูกเพื่อนรังแกในโรงเรียน ซึ่งการรังแกที่พบบ่อยครั้งที่สุดจะอยู่ในรูปแบบของการทำร้ายจิตใจกันด้วยวาจา ประเด็นที่น่าสนใจคือผู้ถูกรังแกส่วนใหญ่จะไม่บอกใครว่าถูกรังแก ขณะที่เด็กบางส่วนที่บอกครูหรือผู้ใหญ่ก็แทบไม่เคยทำอะไรหรือทำค่อนข้างน้อยเพื่อที่จะหยุดพฤติกรรมรังแกนั้น จากการสำรวจนี้ยังพบว่าครูหรือผู้ปกครองเองก็ยังขาดความตระหนักในปัญหานี้ (กรมสุขภาพจิต, 2564)

พฤติกรรมรังแกเป็นรูปแบบพฤติกรรมที่พบบ่อยที่สุด 3 อันดับแรกคือ การล้อเลียน การพูดเหยียดหยาม และการทำร้ายร่างกาย (พัชรินทร์ อรุณเรือง, 2556) พฤติกรรมเหล่านี้สามารถพัฒนาไปสู่ความรุนแรงได้หลายรูปแบบส่งผลกระทบต่อเด็กทั้งในกลุ่มที่ถูกรังแกและมีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นในระยะยาวอีกด้วย โดยเด็กที่มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นมักต้องการความสนใจจากเพื่อนและคนรอบข้าง และเรียนรู้ที่จะใช้อำนาจในทางที่ไม่ถูกต้อง มีการศึกษาของ (Olweus D., 2011) พบว่า เด็กกลุ่มนี้มักมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมต่อต้านสังคม เช่น ลักขโมย หนีเรียน โกหก หลอกลวง การใช้สารเสพติด และมีความเสี่ยงต่อการก่ออาชญากรรมในอนาคตมากกว่าเด็กที่ไม่มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่น ในขณะเดียวกันเด็กที่ถูกรังแกก็ได้รับความทุกข์ ทั้งจากการบาดเจ็บทางกายและจากภาวะวิตกกังวลหรือซึมเศร้าจนเพิ่มความเสี่ยงในการฆ่าตัวตาย มีพฤติกรรมหลักหนีปัญหา รู้สึกว่าโรงเรียนไม่ปลอดภัยและไม่อยากไปโรงเรียน นอกจากนี้อาจทำให้เด็กเกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว เหงา ถูกทอดทิ้ง มักจะมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาทางการปรับตัวทางสังคมหรือขาดทักษะทางสังคม (พินิจ ฟ้าอำนวยผล, 2552)

การสร้างความปลอดภัยให้กับเด็กถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ต้องให้หน่วยงานต่างๆ เข้ามาช่วยกันดูแลนักเรียน โดยที่โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดรองลงมาจากครอบครัว เด็กบางคนใช้เวลาในการอยู่ที่โรงเรียนมากกว่าที่บ้าน จนบางครั้งเด็กมักจะคิดว่าโรงเรียนคือบ้านหลังที่สองของพวกเขา และครูก็เหมือนพ่อแม่คนที่สองของพวกเขาเช่นกัน ดังนั้นโรงเรียนนอกจากความรู้แล้ว ยังต้องเป็นสถานที่ในการพัฒนาให้เด็กเติบโตและอยู่รอดในสังคมได้ และยังสามารถสร้างความปลอดภัยในชีวิตเด็ก ๆ ได้ ดังนั้นการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ปลอดภัย ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้อย่างเต็มที่ให้มีคุณภาพซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่ได้มุ่งเน้นให้โรงเรียนมีระบบงานและกิจกรรมต่าง ๆ และกิจกรรมแนะแนวให้กับนักเรียน และผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม มีความรับผิดชอบต่อสังคม(มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก, 2550)

พฤติกรรมมารักรังแกเป็นปัญหาสำคัญในโรงเรียน ทางผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาพฤติกรรมมารักรังแกที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน และการแสวงหาวิธีการหรือเทคนิคเพื่อบรรลุปเป้าหมายในการออกแบบกิจกรรมเพื่อลดปัญหาการรังแกในเด็กลง ทั้งนี้โรงเรียนเป้าหมายในการงานวิจัย ตั้งอยู่ในตัวเมืองจังหวัดสตูลและมีนักเรียนประมาณ 700 คน ซึ่งผู้อำนวยการโรงเรียน (สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2566) ได้กล่าวว่า ทางโรงเรียนมักพบเจอพฤติกรรมมารักรังแกไม่ว่าจะเป็นทางวาจา หรือการกระทำอยู่บ่อยครั้ง ถือเป็นพฤติกรรมที่รุนแรงอย่างหนึ่ง โดยการรังแกมีทั้งกระทำทางร่างกาย อารมณ์ คำพูด โดยที่ทางโรงเรียนพยายามแก้ไขปัญหามาโดยตลอดแต่ก็ยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาพฤติกรรมมารักรังแกที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน ตลอดจนออกแบบกิจกรรมเพื่อลดปัญหาการรังแกของเด็กในโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาพฤติกรรมมารักรังแกของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดสตูล
2. เพื่อออกแบบกิจกรรมการแก้ไขปัญหามาตรียมพฤติกรรมมารักรังแกของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดสตูล

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ คณะครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และนักจิตวิทยา รวมทั้งสิ้นจำนวน 31 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นคำถามสำหรับใช้สัมภาษณ์เชิงลึกแบบปลายเปิดโดยมีประเด็นคำถามดังนี้
 - 1) สภาพปัญหาพฤติกรรมมารักรังแกของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนเอกชนในจังหวัดสตูล ประกอบด้วย สถานการณ์ปัญหาพฤติกรรมมารักรังแก ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม การเฝ้าระวังและการคัดกรอง การประเมินสถานการณ์ การป้องกันปัญหา การช่วยเหลือแก้ไขปัญหามาตรียม และการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อลดปัญหาการรังแก
 - 2) กิจกรรมการแก้ไขปัญหามาตรียมพฤติกรรมมารักรังแก รูปแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เหมาะสมกระบวนการให้คำปรึกษา และแนวทางการสนับสนุนให้นักเรียนช่วยแก้ไขปัญหามาตรียม
 - 2.2 แบบสนทนากลุ่ม เพื่อพัฒนากิจกรรมการแก้ไขปัญหามาตรียมพฤติกรรมมารักรังแก โดยผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจะประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำชั้น และผู้วิจัย เพื่อร่วมกันออกแบบกิจกรรม และประเมินผล การนำรูปแบบกิจกรรมไปใช้ตลอดทุกขั้นตอนการวิจัย โดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพ (PDCA)

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาพฤติกรรมมารักรังแกของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดสตูล มีดังนี้
 - 1.1 การล้อเลียนปมด้อยกันและการใช้คำพูดโต้ตอบทำร้ายซึ่งกันและกัน เนื่องจากเด็กจะได้ยินผู้ใหญ่ใช้คำพูดล้อเลียนด้วยถ้อยคำต่างๆ โดยผู้ใหญ่มองว่านั่นคือการหยอกเล่นเพราะความรักความเอ็นดู ทำให้เด็กได้ซึมซับพฤติกรรมเหล่านี้และติดเป็นนิสัยไปในตอนที่เติบโตขึ้น ในส่วนของการใช้คำพูดตัวเองไม่ได้รับการปลูกฝังหรืออบรมเรื่องการใช้คำพูดในเชิงสร้างสรรค์กับผู้อื่นจึงไม่สามารถแยกแยะได้

1.2 การมีความคิดว่าเมื่อถูกแกล้งแล้วต้องเอาคืนเด็กบางคนถูกปลูกฝังว่าเคยโดนรังแกมาก่อน จึงต้องแกล้งคนอื่นต่อ ทั้งนี้เป็นเพราะการหาเหตุผลเข้าข้างตัวเอง เพื่อไม่ให้ตัวเองรู้สึกผิดเวลาที่จะรังแกผู้อื่น

1.3 การถูกเพื่อนกีดกันออกจากกลุ่ม เด็กต้องการได้รับการยอมรับจากเพื่อนจึงต้องยอมทำพฤติกรรมบางอย่างเพื่อที่จะเข้ากับกลุ่มนั้นให้ได้ เช่น เพื่อนกลุ่มนี้มีฐานะร่ำรวย ทำตัวเป็นหัวโจก เพื่อที่ตนเองจะได้อยู่รอด จึงต้องยอมทำตัวเกรงด้วย

โดยสิ่งที่ค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ เน้นการถอดบทเรียนมาจากครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง นักจิตวิทยา และสังเกตพฤติกรรมนักเรียน พบว่า การรังแกถือเป็นความรุนแรงที่ส่งผลเสียต่อร่างกายและจิตใจจนลุกลามไปเป็นปัญหาที่ติดตัวเด็กต่อไปในอนาคต เด็กที่ถูกรังแกจะเกิดปมด้อยในใจทำให้มีความรู้สึกที่ไม่อยากมาโรงเรียน ขาดสมาธิในการเรียนรู้ ส่งผลให้มีปัญหาในการดำเนินชีวิตเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ในขณะที่เด็กที่ชอบรังแกผู้อื่นจะมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ใช้ความรุนแรงในการจัดการปัญหาต่างๆ ซึ่งปัจจัยที่นำไปสู่การรังแกของนักเรียน มี 4 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยทางชีวภาพ ส่งผลให้เด็กทำพฤติกรรมรังแก มีปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องคือ รังแกคนอื่นเพราะมีความผิดปกติทางจิต เป็นเพราะเด็กเป็นโรคสมาธิสั้นลักษณะที่เห็นได้ชัดคือ อยู่ไม่นิ่งไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนหรือสังคมได้ใช้ความรุนแรงในการจัดการปัญหาชอบเล่นกับเพื่อนอย่างรุนแรงจนเพื่อนบาดเจ็บ

2. ปัจจัยทางจิตวิทยา เมื่อเด็กได้พบว่าตนเองมีข้อบกพร่องบางอย่าง หรือการไม่ได้รับความสนใจจากพ่อแม่ ก่อให้เกิดความรู้สึกขาดการยอมรับ ส่งผลให้เด็กมีปมปัญหาในจิตใจ และเด็กคิดว่าครูไม่กล้าลงโทษจึงแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวหนักเพิ่มขึ้นไป

3. ปัจจัยด้านครอบครัว เด็กที่ชอบรังแกผู้อื่นมักจะมาจากครอบครัวที่มองว่าการรังแกกันเป็นเรื่องเล็กน้อย พ่อแม่จำนวนไม่น้อยที่มีทัศนคติว่าการรังแกกันเป็นเรื่องปกติเด็กจะต้องเรียนรู้จากเหตุการณ์เหล่านี้ เพื่อที่จะเติบโตได้อย่างแข็งแกร่ง หากไม่มีการทำร้ายกันจนถึงขั้นบาดเจ็บก็จะมองว่าไม่ใช่เรื่องใหญ่ แค่ออโทษกันเรื่องทุกอย่างก็จะยุติ

4. ปัจจัยทางด้านสังคม เด็กมาจากครอบครัวที่ต่างกัน เมื่อต้องมารวมตัวอยู่ด้วยกันในสังคมโรงเรียน จนเกิดความใกล้ชิดสนิทสนมกันทำให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมซึ่งกันและกัน อาจเป็นพฤติกรรมที่มีทั้งดีและไม่ดี แต่ละปัจจัยจะส่งผลให้เด็กที่รังแกและถูกรังแกมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

2. การออกแบบกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาพฤติกรรมรังแกของนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดสตูล โดยความร่วมมือของคณะครูผู้สอน ผู้อำนวยการโรงเรียน และนักจิตวิทยาคลินิก ประกอบด้วยกิจกรรม ดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 การสร้างบทบาทสมมติ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจพฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดขึ้น กิจกรรมนี้ตระหนักถึงมุมมองความคิดเห็นของแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกัน และช่วยเสริมสร้างทัศนคติที่เหมาะสมกับเด็ก ครูต้องตระหนักถึงการกำกับพฤติกรรมของเด็กในระดับที่เหมาะสม ไม่ควบคุมบังคับหรือปล่อยจนเกินไป เพราะเด็กต้องมีความรู้ ความเข้าใจว่าพฤติกรรมใดคือการรังแก ซึ่งกิจกรรมการสร้างบทบาทสมมตินี้จะเสริมเข้าไปในบทเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน ตัวอย่างเช่น ครูได้สอดแทรกกิจกรรมการสร้างบทบาทสมมติเกี่ยวกับพฤติกรรมรังแกไปในวิชาสุขศึกษา โดยให้นักเรียนร่วมกันแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน แล้วร่วมกันวางแผนสถานการณ์ที่จับฉลากได้ พร้อมช่วยกันวิเคราะห์สถานการณ์ที่ได้ตามประเด็นที่กำหนด เมื่อดำเนินกิจกรรมได้บรรลุแล้ว ร่วมกันสรุปถึงความแตกต่างของการรังแกโดยมีครูเป็นคนสอดแทรกความรู้ร่วมกับเด็กกิจกรรมเหล่านี้สามารถสอดแทรกเข้าไปในแต่ละรายวิชาเพื่อช่วยส่งเสริมลดปัญหาการรังแกในเด็กได้

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมเพื่อปรับทัศนคติ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูได้สำรวจความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและนักเรียนและตระหนักถึงมุมมองและการตัดสินใจของตนเอง กิจกรรมนี้ทำให้ตระหนักถึงมุมมองความคิดเห็นของแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกัน เช่น กรณีศึกษาสถานการณ์ตัวอย่าง บางคนอาจคิดว่าเป็นแค่การหยอกล้อเล่นกันเท่านั้น แต่ในอีกบางคนกลับคิดว่าเป็นการรังแก เป็นต้น ซึ่งต้องให้ได้กระหมัดระวังการกระทำของตนเองที่อาจส่งผลให้ผู้อื่นรู้สึกไม่สบายใจ กิจกรรมเพื่อปรับทัศนคติสามารถสอดแทรกเข้าไปในบทเรียนหรือช่วงทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมโฮมรูมระหว่างครูกับนักเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูและนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายได้ร่วมกัน เปิดชั่วโมงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิด เน้นให้ทุกคนได้ร่วมวงเสวนากันในห้องเรียน หรือระหว่างห้องเรียนอื่น สร้างบรรยากาศ และร่วมกันหาแนวทางเพื่อแก้ปัญหาการรังแก แนวทางที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือการทำให้เด็กๆ มีบทบาทในการแก้ไขปัญหา ได้แก่ ร่วมกันความเข้าใจในเรื่องการรังแก ให้คำปรึกษากับเด็กนักเรียน ครูสามารถที่จะช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้พวกเขาได้เข้าใจพฤติกรรมของตนเองที่เป็นฝ่ายกลั่นแกล้งรังแกเพื่อนและช่วยแก้ปัญหาที่ต้นตออื่นๆ ด้วยการพูดคุยกับเด็กๆ ว่าเกิดอะไรขึ้นจัดการให้เด็กนักเรียนได้พบปะพูดคุยกันหลังจากที่ครูได้แยกคุยกับเด็กที่เป็นคู่ขัดแย้งกันแล้ว ครูต้องให้เด็กทั้งคู่ได้เปิดใจคุยกันหลังจากนั้นครูต้องช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่เคารพซึ่งกันและกัน ดังนั้นการรังแกกันต้องได้รับความร่วมมือกันระหว่างครูกับนักเรียน และครูต้องติดตามความเคลื่อนไหวของนักเรียนด้วยไม่จำเป็นต้องติดตามแค่ในชั่วโมงโฮมรูมเท่านั้น และครูยังมีบทบาทในการปลูกฝังทัศนคติการเข้าสังคมที่ดี ปลูกฝังการเคารพซึ่งกันและกัน ครูต้องสอนการรับมือเมื่อโดนเพื่อนรังแก เป็นต้น

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมเรียนรู้นอกหลักสูตร กิจกรรมนี้มุ่งเน้นสร้างความสามัคคี รู้คิด รับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสังคม ชุมชน โรงเรียน โดยการให้ครูร่วมกับนักเรียนออกไปเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร เช่น ช่วยเหลือการเรียนของรุ่นน้องชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 การบำเพ็ญประโยชน์ในโรงเรียนและชุมชน การเล่นกีฬา เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาพฤติกรรมรังแกของนักเรียนชั้นประถมศึกษา มักเจอบ่อยที่สุดคือการล้อเลียนปมด้อยกัน และใช้คำพูดโต้ตอบทำร้ายซึ่งกันและกัน เนื่องจากเด็กจะได้ยินผู้ใหญ่ ใช้คำพูดล้อเลียนด้วยถ้อยคำต่างๆ โดยผู้ใหญ่มองว่านั่นคือ การหยอกเล่นเพราะความรักความเอ็นดู ทำให้เด็กได้ ซึมซับพฤติกรรมเหล่านี้ และติดเป็นนิสัยไปในตอนที่เติบโตขึ้นและปัจจัยหลักๆ คือ ปัจจัยทางชีวภาพ ปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยครอบครัว และปัจจัยด้านสังคม

2. ออกแบบกิจกรรมรังแกของการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมรังแกนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) การสร้างบทบาทสมมติ โดยกำหนดเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงในประเภทต่างๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์สร้างความเข้าใจกันมากขึ้น 2) กิจกรรมปรับทัศนคติ กิจกรรมนี้จัดขึ้นเพื่อเสริมความมั่นใจในการกล้าตัดสินใจ ทำความเข้าใจตนเองและเพื่อนมาก กิจกรรมโฮมรูมระหว่างครูกับนักเรียนเพื่อให้ครูกับนักเรียนอยู่ร่วมกันมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ให้นักเรียนกล้าที่จะบอกเล่าทุกเรื่องราวกับครู และ 4) กิจกรรมเรียนรู้นอกหลักสูตร เช่น การเล่นกีฬา ร้องเพลง เล่นดนตรี ช่วยเหลือการเรียนของรุ่นน้องชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 การบำเพ็ญประโยชน์ในโรงเรียน หรือในช่วงเวลาที่ทางโรงเรียนได้จัดกิจกรรมขึ้นมาเพื่อให้เด็กนักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันซึ่งจะช่วยสร้างความสามัคคีมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

การศึกษาการออกแบบกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการณ์การรังแกของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดสตูล โดยจะอภิปรายในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพปัญหาการรังแกกันในโรงเรียนที่เด็กได้พบเจอคือ พบว่า การศึกษาสภาพปัญหาการรังแกกันของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนจะเห็นได้ว่าการรังแกกันสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา นำไปสู่ปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการณ์การรังแก ดังนี้ คือ 1) ปัจจัยทางด้านชีวภาพ ที่ส่งผลให้เด็กทำพฤติกรรมการณ์รังแกมีปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้อง คือ รังแกคนอื่นเพราะมีความผิดปกติทางจิตใจ ทำให้เกิดความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ รู้สึกด้อยค่า ขาดความมั่นใจ ทั้งนี้เป็นเพราะเด็กเป็นโรคสมาธิสั้น ลักษณะที่เห็นได้ชัดคืออยู่ไม่นิ่ง ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนหรือสังคมได้ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กรกช ไชยวงศ์ (2559) ที่พบว่าพฤติกรรมการณ์รังแกส่งผลทำให้มีอาการสมาธิสั้นและส่งผลต่อการเรียนเพราะถูกบั่นทอนแรงจูงใจในการเรียนรู้ ประกอบด้วยการไม่มีสมาธิในการเรียนรวมถึงไม่กล้ามาเรียนเพราะเกิดความอับอายที่ผลการเรียนลดต่ำลงจนนำไปสู่ผลกระทบต่องิตใจของเด็ก 2) ปัจจัยทางจิตวิทยาเด็กมีความต้องการเป็นจุดเด่นเมื่อเด็กได้พบว่าตัวเองมีข้อบกพร่องบางอย่าง หรือการไม่ได้รับความสนใจจากพ่อแม่ ก่อให้เกิดความรู้สึกขาดการยอมรับ ส่งผลให้เด็กมีปมปัญหาในจิตใจ ทั้งนี้เป็นเพราะต้องการได้รับการตอบสนองเพื่อให้คนอื่นมาสนใจ สอดคล้องกับทฤษฎีบุคลิกภาพของแอดเลอร์ (Sripa, 2019) ที่มองว่ามนุษย์ทุกคนปรารถนาที่จะมีปมเด่นเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและถ้าไปไม่ถึงจุดหมาย ไม่บรรลุเป้าหมายตามต้องการก็จะเกิดปมด้อยนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมการณ์ที่ไม่เหมาะสมเพราะเด็กคิดว่าครูไม่กล้าทำโทษ จึงแสดงพฤติกรรมการณ์ก้าวร้าวที่หนักขึ้นเรื่อย ๆ 3) ปัจจัยทางด้านครอบครัว เด็กที่ชอบรังแกผู้อื่นมักจะมาจากครอบครัวที่มองว่าการรังแกกันเป็นเรื่องเล็กน้อย พ่อแม่จำนวนไม่น้อยที่มีทัศนคติว่าการรังแกกันเป็นเรื่องปกติเด็กจะต้องเรียนรู้จากเหตุการณ์เหล่านี้เพื่อที่จะเติบโตได้อย่างแข็งแกร่ง หากไม่มีการทำร้ายกันจนถึงขั้นบาดเจ็บก็จะมองว่าไม่ใช่เรื่องใหญ่ แค่ว่าโทษกันเรื่องทุกอย่างก็จะยุติ ทั้งนี้เป็นเพราะยังขาดความเข้าใจในสถานการณ์การรังแกกันว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องสอดคล้องกับแนวคิดของ นอร์แมน แอล มุน (Khantee, 2015) ที่กล่าวว่าทัศนคติ คือความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสถานการณ์ บุคคล สถาบัน หรือข้อเสนองานใดๆ โดยอาจจะต้อง ยอมรับหรือปฏิเสธ ซึ่งมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองด้วยพฤติกรรมการณ์อย่างเดียวกันตลอด ดังนั้น หากเด็กรู้ว่าสิ่งใดสามารถทำได้ เด็กก็จะทำพฤติกรรมการณ์นั้นตามที่ได้เรียนรู้จากผู้ปกครอง โดยไม่ได้ มองว่าเป็นสิ่งที่ผิดปกติ และ 4) ปัจจัยทางด้านสังคม ส่งผลให้เด็กรังแกผู้อื่นเพราะเด็กมาจากครอบครัวที่ต่างกันเมื่อต้องมารวมตัวอยู่ด้วยกันในโรงเรียนจนเกิดความใกล้ชิดสนิทสนมกันทำให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมการณ์ซึ่งกันและกันอาจเป็นพฤติกรรมการณ์ที่มีทั้งดีและไม่ดีเกิดขึ้นได้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการแก้ไขปัญหามาตรกกรรมการรังแกของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผลวิจัยพบว่ากิจกรรมที่ 1 การสร้างบทบาทสมมติ มีวัตถุประสงค์เพื่อเข้าใจพฤติกรรมการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในนักเรียนประถมศึกษา กิจกรรมนี้ตระหนักถึงมุมมองความคิดเห็นของแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกัน และช่วยเสริมสร้างทัศนคติที่เหมาะสมกับเด็ก เด็กกิจกรรมเหล่านี้สามารถสอดแทรกเข้าไปในแต่ละรายวิชาเพื่อช่วยส่งเสริมลดปัญหาการรังแกในเด็กได้ ซึ่ง เกษตรชัยและหิม (2554) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการณ์การรังแกของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมการณ์การรังแกมีสัดส่วนที่สูงในหลายประเทศทั่วโลกซึ่งสาเหตุของการรังแกมีหลายปัจจัยแต่มักจะเชื่อมโยงกับตัวบุคคล สังคม ครอบครัวและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมเพื่อปรับทัศนคติ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูได้สำรวจความเข้าใจเกี่ยวกับเด็ก กิจกรรมนี้ทำให้ตระหนักถึงมุมมองของตนเอง ดังนั้นความคิดเห็นของแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกัน กิจกรรมเพื่อปรับทัศนคติ สามารถสอดแทรกเข้าไปในบทเรียนหรือช่วงทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่ได้ ซึ่ง

สอดคล้องกับแนวคิดของพะยอม วงศ์สารศรี (2562) กล่าวว่า ทักษะคิดเป็นความรู้สึกที่ปักใจเชื่อและข้อสันนิฐานของปัจเจกชนมีต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น สิ่งมีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิต ที่ชี้ชัดถึงลักษณะการนึกคิดของร่างกายของแต่ละคนในการที่สะท้อนการกระทำต่องานนั้น ที่แตกต่างกันออกไป

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมโฮมรูมระหว่างครูกับนักเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูและนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายได้ร่วมกัน เปิดชั่วโมงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นให้ทุกคนได้ร่วมวงเสวนากันในห้องเรียน หรือระหว่างห้องเรียนอื่น สร้างบรรยากาศ และร่วมกันหาแนวทางเพื่อแก้ปัญหาการรังแก แนวทางที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือการทำให้เด็ก ๆ มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาแนวทางที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือการทำให้เด็ก ๆ มีบทบาทในการแก้ไขปัญหา ได้แก่ ร่วมกันความเข้าใจในเรื่องการรังแก ให้คำปรึกษากับเด็กนักเรียน ครูสามารถที่จะช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้พวกเขาได้เข้าใจพฤติกรรมของตนเองที่เป็นฝ่าย กลั่นแกล้ง รังแกเพื่อนและช่วยแก้ปัญหาที่ต้นตอ นั้น ๆ ด้วยการพูดคุยกับเด็ก ๆ ว่า เกิดอะไรขึ้น จัดการให้เด็กนักเรียนได้พบปะพูดคุยกันหลังจากที่ครูได้แยกคุยกับเด็กที่เป็นคู่ขัดแย้งกันแล้ว ครูต้องให้เด็กทั้งคู่ได้เปิดใจคุยกันหลังจากนั้นครูต้องช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่เคารพซึ่งกันและกัน ครูต้องติดตามความเคลื่อนไหวของนักเรียนด้วยไม่จำเป็นต้องติดตามเพียงในชั่วโมงโฮมรูมเท่านั้น และครูยังมีบทบาทในการปลูกฝังทัศนคติการเข้าสังคมที่ดี ปลูกฝังการเคารพซึ่งกันและกัน ครูต้องสอนการรับมือเมื่อโดนเพื่อนรังแก ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของสมรแสงอรุณ (2554) เรื่องการศึกษาและพัฒนากลยุทธ์การป้องกันตนเองจากการถูกข่มเหงรังแกของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม พบว่าการให้คำปรึกษากันสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่แสดงให้เห็นถึงความไว้วางใจ การยอมรับ การให้เกียรติความอบอุ่น จึงทำให้นักเรียนยอมพูดคุยกับคุณครูมากยิ่งขึ้น ลดความรุนแรงได้ ดังนั้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนในการจัดการดูแลนักเรียนในเรื่องพฤติกรรมกรการรังแก

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมเรียนรู้นอกหลักสูตร ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสามัคคี รู้คิด รับผิดชอบ ในหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสังคม ชุมชน โรงเรียน โดยการให้ครูร่วมกับนักเรียนออกไปเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร กิจกรรมเหล่านี้ทำให้สร้างความสามัคคีในตัวของนักเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของอรุณขลิมาศิริ (2560) เรื่องการศึกษานอกห้องเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า การศึกษานอกห้องเรียนที่เน้นประสบการณ์สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะ มีเจตคติและเกิดความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- กรกช ไชยวงศ์. (2559). *การกลั่นแกล้งในชั้นเรียน ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้*. เชียงใหม่: โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่
- กรมสุขภาพจิต. (2564). *บูลลี่ (Bully)*. ค้นเมื่อ 20 เมษายน 2565, จาก <https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30612>.
- เกษตรชัย และหิม. (2554). *พฤติกรรมกรการรังแกกันของนักเรียน*. วารสารวิทยาศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์, 32(1), 158-166.
- พะยอม วงศ์สารศรี. (2562). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สารเชษฐ์.
- พัชรินทร์ อรุณเรือง. (2556). *แนวทางการดูแลช่วยเหลือวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมความรุนแรงสำหรับบุคลากรสาธารณสุข*. กรุงเทพฯ : สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิตและวัยรุ่นราชนครินทร์
- พินิจ พ้าอานวยผล.(2552). *พฤติกรรมกรการรังแก* . กรุงเทพฯ : บารุงสาสน์.

- มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก. (2550). *คู่มือครู การจัดระบบความปลอดภัยในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ส. เสริมมิตรการพิมพ์จำกัด.
- สมร แสงอรุณ. (2554). *การศึกษาและพัฒนากลยุทธ์การป้องกันตนเองจากการถูกข่มเหงรังแกของนักเรียนวัยรุ่นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม*. ปริญญาโท สาขาวิชาการจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ
- อรนุช ลิ้มตศิริ. (2560). การศึกษานอกห้องเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่21. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ*. 10(3), 1643-1658.
- Khantee, P. (2015). *Criminological Theory: Principle, Research and Policy Implication*. (5th ed). Bangkok: S.Charoen Publisher.
- Olweus D. (2011). *Bullying at school and later criminality*. finding from three Swedish community samples of males. *Crim Behan Ment Health*.
- Sripa, K. (2019). *Criminal Psychology*. (1st ed). Nakhonpathom: Phum Publisher.